13/08/2019

Άγιος Μάξιμος ο Ομολογητής: Κεφάλαια Περί Αγάπης

/ Ορθόδοξες Προβολές

Ο ΑΓΙΟΣ ΜΑΞΙΜΟΣ Ο ΟΜΟΛΟΓΗΤΗΣ εἶναι ἕνας ἀπό τούς μεγαλύτερους Πατέρες τῆς Εκκλησίας. Ἔζησε καί μαρτύρησε τόν ζ΄ αἰ. (580-662), ἀφοῦ ἀντιτάχθηκε σθεναρά στήν αἵρεση τοῦ μονοθελητισμοῦ. Τό ἐκτεταμένο καί πολυσχιδές ἔργο του διαβάστηκε πολύ, ἀφομοιώθηκε δημιουργικά ἀπό μεταγενέστερους συγγραφεῖς καί ἄσκησε τεράστια ἐπίδραση στή διαμόρφωση τῆς θεολογικῆς σκέψης. Στίς τέσσερις ἑκατοντάδες «Κεφαλαίων περί ἀγάπης» ἀποφαίνεται ὅτι χωρίς ἀγάπη ἡ σωτηρία εἶναι προβληματική.

1. Ἡ ἀγάπη εἶναι μιά ἀγαθή διάθεση τῆς ψυχῆς, ἡ ὁποία τήν κάνει νά μήν προτιμᾶ κανένα ἀπό τά ὄντα περισσότερο ἀπό τή γνώση τοῦ Θεοῦ. Εἶναι ὅμως ἀδύνατο νά φτάσει ν᾽ ἀποκτήσει σταθερά αὐτή τήν ἀγάπη ὅποιος ἔχει κάποια ἐμπαθή κλίση σέ κάτι ἀπό τά γήινα.

2. Τήν ἀγάπη τή γεννᾶ ἡ ἀπάθεια·τήν ἀπάθεια τή γεννᾶ ἡ ἐλπίδα στόν Θεό τήν ἐλπίδα, ἡ ὑπομονή καί ἡ μακροθυμία. Αὐτές τίς γεννᾶ ἡ καθολική ἐγκράτεια· τήν ἐγκράτεια, ὁ φόβος τοῦ Θεοῦ. τό φόβο τοῦ Θεοῦ τόν γεννᾶ ἡ πίστη.

3. Ἐκεῖνος πού πιστεύει στόν Κύριο, φοβᾶται τήν κόλαση. Κι ἐκεῖνος πού φοβᾶται τήν κόλαση, ἐγκρατεύεται ἀπό τά πάθη. Ἐκεῖνος πού ἐγκρατεύεται ἀπό τά πάθη,

ὑπομένει ὅσα τόν θλίβουν. Ἐκεῖνος πού ὑπομένει ὅσα τόν θλίβουν, θά ἀποκτήσει τήν ἐλπίδα στόν Θεό. Ἡ ἐλπίδα στόν Θεό ἀπομακρύνει τό νοῦ ἀπό κάθε ἐμπαθή κλίση πρός τά γήινα. Καί ὅταν χωριστεῖ ἀπό αὐτή ὁ νοῦς, θά ἀποκτήσει τήν ἀγάπη πρός τόν Θεό.

4. Ἐκεῖνος πού ἀγαπᾶ τόν Θεό, πάνω ἀπό ὅλα τά κτίσματά Του προτιμᾶ τή γνώση Του κι ἀδιάλειπτα μέ πόθο τήν προσμένει.

5. Ἄν ὅλα τά ὄντα ἔγιναν ἀπό τόν Θεό καί γιά τόν Θεό, καί ὁ Θεός εἶναι καλύτερος ἀπό τά δημιουργήματά Του, ἐκεῖνος πού ἐγκαταλείπει τόν Θεό καί στρέφεται στά χειρότερα, φανερώνεται ὅτι προτιμᾶ περισσότερο τά δημιουργήματα ἀπό τόν Θεό.

6. Ἐκεῖνος πού ἔχει προσηλωμένο τό νοῦ του στήν ἀγάπη τοῦ Θεοῦ, καταφρονεῖ ὅλα τά ὁρατά, καί τό σῶμα του ἀκόμη, σάν νά εἶναι ξένο.

7. Ἀφοῦ ἡ ψυχή εἶναι ἀνώτερη ἀπό τό σῶμα καί ἀσυγκρίτως ἀνώτερος ἀπό τόν κόσμο ὁ Δημιουργός Θεός,ἐκεῖνος πού προτιμᾶ τό σῶμα ἀπό τήν ψυχή καί τόν κόσμο ἀπό τόν Θεό πού τόν δημιούργησε, αὐτός δέν διαφέρει διόλου ἀπό αὐτούς πού λατρεύουν τά εἴδωλα.

8. Ἐκεῖνος πού χώρισε τό νοῦ του ἀπό τήν ἀγάπη τοῦ Θεοῦ καί τή θεωρία, καί τόν ἔχει δεμένο σέ κάποιο ἀπό τά αἰσθητά, αὐτός εἶναι πού προτιμᾶ τό σῶμα ἀπό τήν ψυχή καί τά κτίσματα ἀπό τόν Θεό πού τά δημιούργησε.

9. Ἄν ἡ ζωή τοῦ νοῦ εἶναι ὁ φωτισμός πού δίνει ἡ πνευματική γνώση, κι αὐτόν τόν γεννᾶ ἡ ἀγάπη πρός τόν Θεό, ὀρθά ἔχει λεχθεῖ πώς δέν εἶναι τίποτε πιό μεγάλο ἀπό τή θεία ἀγάπη.

10. Ὅταν μέ τόν ἔρωτα τῆς ἀγάπης ὁ νοῦς μεταβαίνει πρός τόν Θεό, τότε δέν ἔχει διόλου αἴσθηση γιά κανένα ἀπό τά κτίσματα. Καθώς καταφωτίζεται ἀπό τό θεῖο καί ἄπειρο φῶς, γίνεται ἀναίσθητος γιά ὅλα τά κτίσματα, ὅπως τά μάτια δέν βλέπουν τά ἄστρα ὅταν ἀνατέλλει ὁ ἥλιος.

11. Ὅλες οἱ ἀρετές βοηθοῦν τό νοῦ γιά νά ἀποκτήσει τόν θεῖο ἔρωτα, περισσότερο ὅμως ἀπό ὅλες ἡ καθαρή προσευχή. Γιατί μέ αὐτήν ὁ νοῦς παίρνει φτερά καί πετᾶ πρός τόν Θεό καί βγαίνει ἔξω ἀπό τά ὄντα.

12. Ὅταν ὁ νοῦς ἁρπαχθεῖ μέσω τῆς ἀγάπης ἀπό τή θεία γνώση, καί ἀφοῦ βρεθεῖ ἔξω ἀπό τά ὄντα,αἰσθάνεται τήν ἀπειρία τοῦ Θεοῦ· τότε, ὅπως συνέβη στόν Ἡσαΐα, ἀπό τήν ἔκπληξη ἔρχεται σέ συναίσθηση τῆς μηδαμινότητάς του καί λέει μέ κατάνυξη τά λόγια τοῦ προφήτη: «Ὤ ἐγώ, ὁ ἄθλιος, τί συντριβή νιώθω! Ἐγώ, ἕνας ἄνθρωπος πού ἔχω χείλη ἀκάθαρτα, καί ἀνάμεσα σέ λαό πού ἔχει χείλη ἀκάθαρτα

κατοικῶ, εἶδα μέ τά μάτια μου τόν Βασιλέα, τόν Κύριο Σαβαώθ».

13. Ὅποιος ἀγαπᾶ τόν Θεό, δέν μπορεῖ νά μήν ἀγαπήσει καί κάθε ἄνθρωπο σάν τόν ἑαυτό του, ἄν καί τόν δυσαρεστοῦν τά πάθη ἐκείνων πού δέν ἔχουν ἀκόμη καθαριστεῖ. Γι᾽ αὐτό χαίρεται μέ ἀμέτρητη καί ἀνέκφραστη χαρά γιά τή διόρθωσή τους.

14. Ἀκάθαρτη εἶναι ἡ ψυχή πού εἶναι γεμάτη ἀπό κακούς λογισμούς, ἀπό ἐπιθυμία καί μίσος.

15. Ἐκεῖνος πού βλέπει καί ἴχνος μόνο μίσους μέσα στήν καρδιά του, πρός ὁποιονδήποτε ἄνθρωπο γιά ὁποιοδήποτε φταίξιμό του, εἶναι ἐντελῶς ξένος ἀπό τήν ἀγάπη πρός τόν Θεό. Γιατί ἡ ἀγάπη πρός τόν Θεό δέν ἀνέχεται διόλου τό μίσος κατά τοῦ ἀνθρώπου.

16. «Ὅποιος μέ ἀγαπᾶ -λέει ὁ Κύριος- θά τηρήσει τίς ἐντολές μου. Καί ἡ δική μου ἐντολή εἶναι νά ἀγαπᾶτε ὁ ἕνας τόν ἄλλο». Ἄρα λοιπόν ἐκεῖνος πού δέν ἀγαπᾶ τόν πλησίον του, δέν τηρεῖ τήν ἐντολή τοῦ Κυρίου. Ἐκεῖνος πού δέν τηρεῖ τήν ἐντολή, οὔτε τόν Κύριο μπορεῖ νά ἀγαπήσει.

17. Μακάριος ὁ ἄνθρωπος πού μπορεῖ νά ἀγαπήσει τόν κάθε ἄνθρωπο στόν ἴδιο βαθμό.

18. Μακάριος ὁ ἄνθρωπος πού δέν προσηλώνεται σέ κανένα πράγμα φθαρτό ἤ πρόσκαιρο.

19. Μακάριος ὁ νοῦς πού προσπέρασε ὅλα τά ὄντα καί ἀπολαμβάνει συνεχῶς τή θεία ὡραιότητα.

20. Ἐκεῖνος πού φροντίζει τή σάρκα, πῶς νά ἱκανοποιεῖ τίς ἐπιθυμίες της, καί γιά πρόσκαιρα πράγματα ἔχει μνησικακία πρός τόν πλησίον του, αὐτός λατρεύει τήν κτίση ἀντί τοῦ Δημιουργοῦ.

21. Ἐκεῖνος πού διατηρεῖ τό σῶμα του γερό καί μακριά ἀπό ἡδονές, τό ἔχει σύνδουλό του γιά νά ὑπηρετεῖ τά πνευματικά.

22. Ὅποιος ἀποφεύγει ὅλες τίς κοσμικές ἐπιθυμίες, κάνει τόν ἑαυτό του ἀνώτερο ἀπό κάθε κοσμική ὑλικότητα.

23. Ὅποιος ἀγαπᾶ τόν Θεό, ἀγαπᾶ δίχως ἄλλο τόν πλησίον του. Ἕνας τέτοιος ἄνθρωπος δέν μπορεῖ νά φυλάει χρήματα· τά διαχειρίζεται κατά τό θέλημα τοῦ Θεοῦ καί τά μοιράζει σ᾽ ἐκείνους πού ἔχουν ἀνάγκη.

24. Ὅποιος κάνει ἐλεημοσύνη μιμούμενος τόν Θεό, δέν κάνει διάκριση καλοῦ καί κακοῦ, δικαίου καί ἀδίκου στά ἀπαραίτητα τῆς ζωῆς, ἀλλά μοιράζει ἴδια σέ ὅλους κατά τίς ἀνάγκες τους, ἄν καί προτιμᾶ γιά τήν ἀγαθή του προαίρεση τόν ἐνάρετο ἀπό τόν κακό.

25. Ὁ Θεός, ἐκ φύσεως ἀγαθός καί ἀπαθής, ὅλους τούς ἀγαπᾶ ἐξίσου ὡς δημιουργήματά Του, ἀλλά τόν ἐνάρετο τόν δοξάζει ἐπειδή ἀποκτᾶ καί τή γνώση, ἐνῶ τόν κακό ἄνθρωπο, τόν ἐλεεῖ λόγω τῆς ἀγαθότητάς Του, καί παιδεύοντάς τον σ᾽ αὐτόν τόν κόσμο, τόν φέρνει σέ μετάνοια καί διόρθωση. Ἔτσι καί ὁ καλοπροαίρετος καί ἀπαθής ἄνθρωπος, ὅλους τούς ἀνθρώπους τούς ἀγαπᾶ ἐξίσου. Τόν ἐνάρετο καί γιά τήν ἀνθρώπινη φύση του, καί γιά τήν καλή του προαίρεση· τόν κακό τόν ἐλεεῖ καί σάν συνάνθρωπό του, καί ἀπό συμπάθεια, ἐπειδή ὡς ἀνόητος βαδίζει στό σκοτάδι.

26. Ἡ διάθεση τῆς ἀγάπης δέν διαπιστώνεται μόνο μέ τήν παροχή χρημάτων, ἀλλά πολύ περισσότερο μέ τή μετάδοση λόγου καί μέ τή σωματική διακονία.

27. Ἐκεῖνος πού ἀπαρνήθηκε εἰλικρινά τά κοσμικά καί ὑπηρετεῖ μέ ἀγάπη ἀπροσποίητη τόν πλησίον του, ἐλευθερώνεται γρήγορα ἀπό κάθε πάθος καί μετέχει στή θεία ἀγάπη καί γνώση.

28. Ἐκεῖνος πού ἔκανε κτῆμα του τή θεία ἀγάπη, δέν κουράζεται νά ἀκολουθεῖ συνέχεια τόν Κύριό του, ὅπως λέει ὁ θεῖος Ἱερεμίας, ἀλλά ὑπομένει μέ γενναιότητα κάθε κόπο, κακολογία καί ὕβρη, χωρίς νά σκέφτεται τό κακό πού τοῦ ἔκανε ὁποιοσδήποτε.

29. Ὅταν σέ προσβάλει κανένας ἤ σέ ἐξευτελίσει σέ κάτι, τότε φυλάξου ἀπό τούς λογισμούς τῆς ὀργῆς, μήπως μέ τή λύπη σέ χωρίσουν ἀπό τήν ἀγάπη καί σέ μεταφέρουν στή χώρα τοῦ μίσους.

30. Ὅταν αἰσθανθεῖς πόνο ἐπειδή κάποιος σέ προσέβαλε ἤ σέ ντρόπιασε, νά ξέρεις ὅτι ὠφελήθηκες πολύ· μέ τό ντρόπιασμα βγῆκε ἀπό μέσα σου ἡ κενοδοξία.

31. Ὅπως ἡ μνήμη τῆς φωτιᾶς δέν ζεσταίνει τό σῶμα, ἔτσι πίστη χωρίς ἀγάπη δέν φέρνει στήν ψυχή τόν φωτισμό τῆς γνώσεως.

32. Ὅπως τό φῶς τοῦ ἥλιου ἑλκύει τό ὑγιές μάτι, ἔτσι καί ἡ γνώση τοῦ Θεοῦ τραβᾶ φυσικῶς τόν καθαρό νοῦ στόν ἑαυτό της μέ τήν ἀγάπη. 33. Νοῦς καθαρός εἶναι ὁ νοῦς πού ἀπομακρύνθηκε ἀπό τήν ἄγνοια καί καταφωτίζεται ἀπό τό θεῖο φῶς.

ΑΓΙΟΥ ΜΑΞΙΜΟΥ ΤΟΥ ΟΜΟΛΟΓΗΤΟΥ, Φιλοκαλία τῶν ἱερῶν Νηπτικῶν, μτφρ. Ἀ. Γαλίτης, τόμ. Β΄ (3η ἔκδ., Θεσ/νίκη: Τό περιβόλι τῆς Παναγίας, 1991),